

ZORGEN OVER DE JEUGDZORG

René Peters in gesprek met
ervaringsdeskundigen, wetenschappers,
bestuurders en professionals

ZORGEN OVER DE JEUGDZORG

**René Peters in gesprek met
ervaringsdeskundigen, wetenschappers,
bestuurders en professionals**

**BERNE
MEDIA**

boek- en abdiwinkel, uitgeverij,
liturgie en ontwikkeling

COLOFON

© 2021 René Peters

© 2021 Berne Media | uitgeverij abdij van berne
www.bernemedia.com

Coördinatie: Anouk van de Sanden

Redactie: Martin Brester

Vormgeving: Thomas van Staveren | Graphic Island

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

ISBN 978-90-8972-4182

NUR 740

VOORWOORD

Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen, en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Op zich is dat een logische gedachte. Gemeenten hebben tenslotte ook verantwoordelijkheden op het gebied van wonen, welzijn, onderwijs, schulden en armoede. Het idee was dat door de decentralisaties betere integrale hulp, meer maatwerk en meer regie bij de burger mogelijk zouden zijn. Kortom, het kon beter en ook goedkoper.

De werkelijkheid bleek weerbarstiger. Goedkoper werd het zeker niet. Veel gemeenten en zorginstellingen zijn financieel in de problemen gekomen. En hoewel er veel hoopvolle voorbeelden zijn, werd het ook niet overal beter. Als wethouder van de gemeente Oss heb ik de decentralisaties mede vormgegeven. En ook als woordvoerder in de Tweede Kamer spreek ik veel mensen die, net als ik, worstelen

met de vraag hoe het beter kan. In dit boekje komen dertig experts en (ervarings)deskundigen aan het woord. Het zijn dertig inspirerende verhalen geworden. Praktische verhalen wat mij betreft, met aanbevelingen waarmee we direct aan de slag kunnen. Of je nu werkzaam bent binnen de jeugdzorg, het onderwijs, de welzijnssector, binnen gemeentelijke organisaties, de kerk of gewoon geïnteresseerd bent in verschillende aspecten van de jeugdzorg: dit boekje biedt verschillende inzichten die de discussie rondom jeugdzorg kunnen verbreden en verdiepen.

Graag wil ik mijn gesprekspartners bedanken. Hun wijsheid kan ons verder brengen. Mijn dank gaat ook uit naar Joost Jansen o.praem, voor zijn hulp en aanmoediging om te komen tot dit boekje. De zorg voor onze jeugd kan en moet beter. Laat dit boekje ons helpen om dat voor elkaar te krijgen.

RENÉ PETERS

Gesprek 1: Adri van Montfoort

Adri van Montfoort
Directeur en strategisch adviseur

Scan de QR code
en beluister de podcast

'Ieder kind veilig en gezond opgroeien? Dat kan helemaal niet'

'De problemen in de jeugdzorg zijn groot, maar ze zijn niet nieuw. We praten al decennia lang over wachtlijsten, bureaucratie, gebrek aan samenwerking, te weinig geld en over het feit dat voor kinderen met ingewikkelde problemen geen passende zorg wordt geleverd. Ik heb in mijn professionele leven vier stelselwijzigingen meegemaakt. Er is veel veranderd, maar de klachten zijn grotendeels hetzelfde gebleven. Laten we niet vergeten dat jeugdzorg op de eerste plaats gaat over 45.000 jeugdzorgmedewerkers die met hart en ziel hun werk doen. En om gezinnen die daar over het algemeen heel blij mee zijn. Dat was vroeger al zo en nu nog steeds.

Van de decentralisaties was ik geen groot voorstander. Decentralisaties zorgen voor meer ambtenaren, meer beleid en meer uitvoeringskosten. Aan de andere kant kunnen gezinnen op veel meer terreinen problemen ervaren. Gemeenten zouden problemen op het gebied van inkomen, huisvesting en zorg integraal kunnen bekijken. Gemeenten zijn erg optimistisch en ambitieus geweest. Op hun verzoek is het recht op jeugdzorg in de wet veranderd in de plicht tot zorgen. We zijn gaan vinden dat de overheid ervoor moet zorgen dat ieder kind veilig en gezond en zonder problemen kan opgroeien. Dat kan natuurlijk helemaal niet. Toch zijn we daar beleid op gaan maken. Maar dat is geen beleid, dat is een veredelde kerstwens!

Als je doet wat je deed – plus nog veel meer – wordt het duur natuurlijk. We zijn steeds meer dingen erg gaan vinden. En we zijn gaan geloven dat overheidsbemoediging en betaalde hulp de oplossing zijn. Gemeenten zijn gaan focussen op lichte zorg, vanuit de gedachte dat de inzet van lichte zorg voorkomt dat de inzet van grote zorg later nodig wordt. Dat is een denkfout, wat mij betreft. De meeste lichte problemen gaan vanzelf wel over. En zware problemen voorkomen lukt niet. Gemeenten zijn gewoon alles zorg gaan noemen. Bovendien hadden vooral de zorgaanbieders last van het oude Bureau Jeugdzorg als sluis, als toegangspoort tot de zorg. Die sluis hebben we opgeblazen. Bureau Jeugdzorg bestaat niet meer en de drempel om zorg te krijgen ook vrijwel niet. Ik woon in een polder dus ik weet: je kunt sluisen opblazen, maar kijk dan niet gek op als je natte voeten krijgt.

Uiteindelijk hebben we de markt maximaal de ruimte gegeven. Vroeger waren er zo'n zeventig aanbieders van jeugdzorg, nu zo'n zeventuizend. Die moeten allemaal geld verdienen. De laatste jaren zijn we extreem veel nadruk gaan leggen op veiligheid. De angst regeert. We zijn in ons land wereldkampioen ketenverlenging. Als iets gemakkelijk kan, doen we het zelf; en zo niet, dan schuiven we de verantwoordelijkheid voor een kind door naar een ander. We hebben genoeg geld, er gaat meer geld dan ooit naar de jeugdzorg. Maar we hebben ook te veel goede bedoelingen, te veel optimisme, te veel beleid en te veel angst.

Het is simpel: we moeten daar beginnen waar het knelt, dus bij de ouders en de kinderen. Die hebben geen behoefte aan een zorgregisseur, maar aan een goedgeschoolde hulpverlener die weet dat niet alles erg is, die nuchter kan selecteren en die de juiste hulp direct kan bieden of kan inschakelen. Professionele oordeelsvorming is zowel het vermijden van te veel als van te weinig ingrijpen. Je wilt geen huisarts die je voor ieder wisselasje naar het ziekenhuis stuurt, maar ook geen huisarts die denkt dat hij een openhartoperatie zelf wel kan uitvoeren.

Ik pleit voor meer nuchterheid, garanties bestaan niet. De overheid past bescheidenheid. We moeten beseffen dat ingrijpen niet altijd helpt en

zeker niet altijd nodig is. We moeten accepteren dat dingen soms fout gaan. Hulpverleners hebben geen glazen bol. Ze moeten de rust en de veiligheid ervaren om hun verantwoordelijkheid te durven nemen. Politici kunnen daaraan bijdragen door de maatschappelijke verwachtingen te temperen en door beleid meer af te stemmen op de uitvoering.'

De conclusie van Adri van Montfoort:

- **Stel reële doelen en wees als overheid bescheiden.**
- **Redeneer vanuit de ouders en het kind.**
- **Stem beleid af op de uitvoering.**
- **Besef dat niet alles voorkomen kan worden.**

Gesprek 2: Pieter Hilhorst

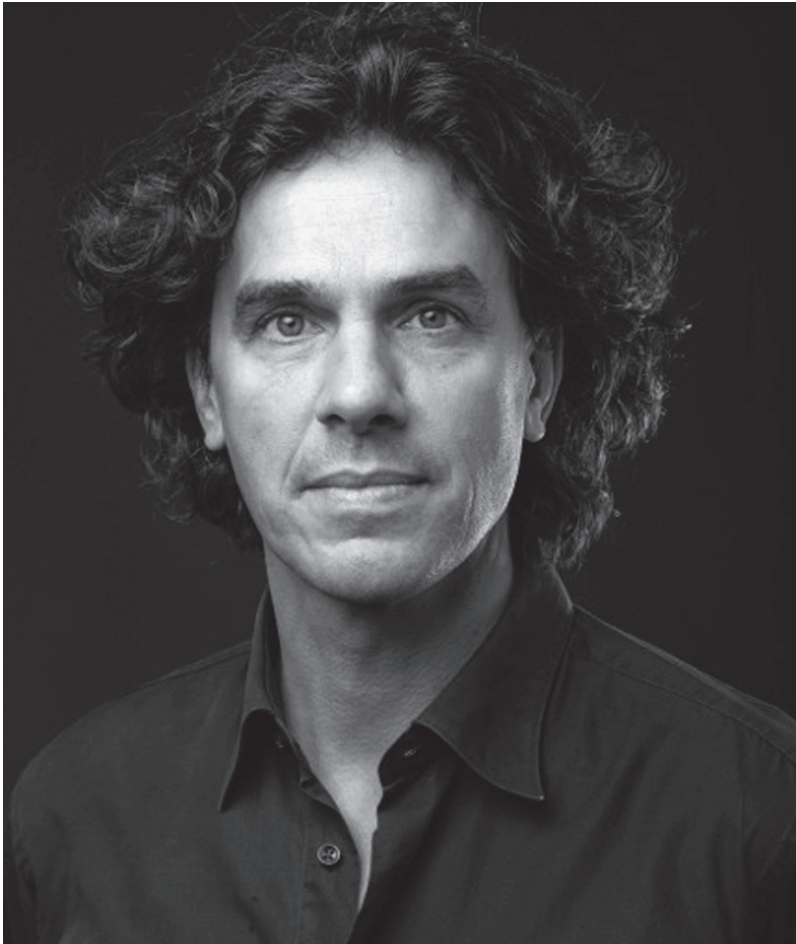

foto: Claudia Kamergorodski

Pieter Hilhorst
Voormalig wethouder, politicoloog
adviseur en publicist

Scan de QR code
en beluister de podcast

'Investeren in bestaanszekerheid zal tot lagere kosten leiden'

'Wanneer ik in zaaltjes spreek, speel ik vaak een 'decentralisatiebingo' met de aanwezigen. Dan vraag ik de mensen waarom we zo veel taken naar gemeenten hebben gebracht, en dan vergelijk ik de antwoorden uit de zaal met wat ik eerder zelf heb opgeschreven. Wie de meeste doelstellingen noemt, heeft bingo.

Over de doelstellingen zijn mensen het vaak verrassend eens. Zo willen we dat er maatwerk kan worden geleverd, we willen dat er integraal kan worden gekeken, dat het goedkoper wordt, en we willen meer de kracht van de samenleving mobiliseren. Maar we willen ook dat burgers meer zeggenschap en meer regie hebben, en dat de professional zelf moet kunnen bepalen wat nodig is. De decentralisaties maken ook integrale kosten- en batenanalyses mogelijk. Dat bijvoorbeeld een investering in de schuldhulpverlening zorgt voor minder kosten binnen de jeugdzorg. We zijn het allemaal eens over de beloftes van de decentralisaties. Maar de werkelijkheid lijkt er (nog) niet op. Dat komt onder andere omdat mensen uit wijkteams wel integraal kunnen kijken, maar niet integraal mogen handelen. Ze hebben vaak geen zeggenschap over woonurgentie of schuldhulpverlening, werk en inkomen. Als je verantwoordelijk bent voor alles, terwijl je cirkel van invloed klein is, is dat een recept voor overspannen sociaal werkers uit die teams. Langzaam lijken gemeenten